

برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری در شهرستان کازرون (با استفاده از روش‌های سوات و باتلر)

علی شمس‌الدینی^۱، *زهرا امینی^۲، الناز پیروزی^۳، مریم رضایی^۴
^۱باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران
^۲کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
^۳کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
^۴دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران
تاریخ دریافت: ۹۳/۱۲/۲۲؛ تاریخ پذیرش: ۹۴/۸/۱۶

چکیده

گردشگری به‌عنوان دومین صنعت درآمدزای جهان بعد از نفت با توجه به اثرات مثبت اقتصادی-اجتماعی فراوانی که دارد توانسته تحولی شگرف در عرصه ساختاری-کارکردی سکونت‌گاه‌های انسانی اعم از نواحی شهرها و روستاها داشته باشد. این صنعت که از آن به‌عنوان «امیدبخش‌ترین راهبرد توسعه کشورهای جهان سوم» یاد می‌شود. اگر با برنامه‌ریزی و مدیریت یکپارچه منطقه‌ای و ملی همراه باشد؛ می‌تواند زمینه‌ساز پویایی و توسعه پایدار این‌گونه جوامع بشود. در این پژوهش که با هدف شناخت و تحلیل زمینه‌های توسعه گردشگری در شهرستان کازرون با رویکردی توصیفی-تحلیلی انجام گرفته است، تلاش است با استفاده از تکنیک‌های قابلیت‌سنجی سوات و مدل برنامه‌ریزی باتلر به ارزیابی توانمندی‌ها و زمینه‌های توسعه گردشگری در منطقه پرداخته شود. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و تعیین وزن عوامل چهارگانه (S.W.O.T) از نظر ۲۰ نفر از کارشناسان گردشگری شهرستان استفاده گردید. یافته‌های تحقیق حاکی از آن‌ست که منطقه مورد مطالعه با ۱۷ نقطه قوت و امتیاز وزنی ۳/۲۲۴ و ۱۷ فرصت و امتیاز وزنی ۳/۱۱ در برابر ۱۸ نقطه ضعف و امتیاز وزنی ۳/۰۲۷ و ۱۶ تهدید و امتیاز وزنی ۳/۰۸۸ توانمندی‌های به‌نسبت بالایی برای توسعه فعالیت‌های گردشگری دارد، ولی ضعف‌ها و تهدیدهای موجود مانع از بالفعل شدن این توانمندی‌ها گردیده است. سپس با استفاده از روش (QSPM) اولویت‌های استراتژیک تعیین شد، که نشان می‌دهد توسعه گردشگری شهرستان کازرون با قوت‌های عمیق‌تری نسبت به ضعف‌ها روبرو است و به لحاظ محیط بیرونی هم با فرصت‌های متعدد و قوی‌تری روبروست که در صورت اتخاذ و پیاده‌سازی استراتژی‌های SO به‌ویژه زمینه‌سازی و بهره‌برداری از حمایت‌های بخش‌های خصوصی و دولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت گردشگری می‌توان به نتایج مطلوب تری دست یافت. هم‌چنین نتایج مدل Butler در سطح‌بندی گردشگری منطقه گویای آن‌ست که گردشگری در کازرون از هفت مرحله مدل باتلر، دو مرحله اولیه را کامل طی کرده و وارد ابتدای مرحله سوم (مرحله توسعه) شده است، که ورود به مراحل بعدی نیازمند مدیریت یکپارچه منطقه‌ای و محلی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: برنامه‌ریزی راهبردی، توسعه گردشگری، تکنیک SWOT، مدل Butler، کازرون.

مقدمه

گسترده‌ترین صنعت خدماتی جهان حائز اهمیت ویژه‌ای می‌باشد (سرایی و شمشیری، ۱۳۹۲: ۶۹). مطابق آمار سازمان جهانی گردشگری^۱ تعداد گردشگران جهان ۹۹۰ میلیون نفر در سال ۲۰۱۱ بوده و درآمد حاصل از گردشگری به بیش از هزار و سی میلیارد دلار رسیده است. این آمار در مقایسه با

امروزه صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و متنوع‌ترین صنایع درآمدزا در دنیا مطرح است و با نرخ رشدی شتابان منبع درآمد قابل ملاحظه‌ای برای بسیاری از دولت‌هاست. در عین حال از عوامل مؤثر در تبادلات فرهنگی بین کشورهاست و به‌عنوان

برای جوامع محلی مفید و نویدبخش باشد. بنابراین، گردشگری باید بخشی از محیط طبیعی، فرهنگی و انسانی باشد تا تعادل بین آن‌ها را حفظ کند (تقوایی و کیومرثی، ۱۳۹۱: ۴۸-۴۹).

با وجود اهمیت بی‌بدیل فعالیت گردشگری در توسعه و شکوفایی اقتصادی، سیاست‌گذاری‌های مناسبی در خصوص ارتقاء آن در کشورمان صورت نپذیرفته و عمده تلاش‌های مربوط به توسعه فعالیت گردشگری در دهه‌های اخیر، معطوف به رهیافت‌های تشویقی و تبلیغاتی و یا به عبارتی تقاضامحور بوده‌اند (شاکری و سلیمی، ۱۳۸۵: ۹۵). از این‌رو باید توسعه گردشگری به‌عنوان یک استراتژی از جنبه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، اکولوژیک و نهادی مورد بررسی قرار گیرد. بر اساس گزارشات سازمان جهانی گردشگری، ایران در ردیف دهم برخوردار از جاذبه‌های باستانی و تاریخی و در ردیف پنجم برخوردار از جاذبه‌های طبیعی قرار دارد. در حالی که سهم ایران از درآمدهای گردشگری کمتر از ۱ درصد است (مطیعی لنگرودی، ۱۳۹۰: ۳۶۱). در مقیاس منطقه‌ای نیز شهرستان کازرون از توابع استان فارس جزء مناطق برتر کشور از نظر توان‌های گردشگری است. اما با این وجود در مقیاس منطقه‌ای، نتوانسته جایگاه واقعی خود را در سطح ملی و منطقه‌ای به‌دست آورند. این شهرستان منطقه‌ای است که اقتصاد آن بر پایه بخش کشاورزی است و به‌جهت داشتن تنوع منابع محیطی و پوشش‌های گوناگون گیاهی در گذشته به "شهر سبز" شهرت داشته است (صفاری و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۴۸). اما با توجه به کاهش سطح منابع آب و بازدهی خاک باید به فکر جایگزین‌های دیگر رونق اقتصادی در منطقه بود، و تدابیری اندیشید که از فرصت‌های گردشگری برای گسترش اشتغال و افزایش درآمد در شهرستان بهره برد. بنابراین در این پژوهش تلاش است ضمن انجام بررسی‌های اسنادی و میدانی با استفاده از روش مدیریت SWOT به تجزیه و تحلیل جامع در تعیین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی روند توسعه گردشگری در شهرستان کازرون با ترکیبی

سال ۲۰۱۰ که تعداد گردشگران ۹۴۰ میلیون نفر و سال ۲۰۰۹ که تعداد گردشگران ورودی ۸۸۲ میلیون نفر بوده است، ۵۰ میلیون نفر بیشتر و نشان‌دهنده نرخ رشدی حدود ۴/۶ درصدنسبت به سال گذشته است. در سال ۲۰۱۲ تعداد گردشگران جهانی ۱۰۳۵ میلیون نفر بودند. درآمد ارزی حاصل از آن در سال ۲۰۱۲ حدود ۱۰۷۹ میلیارد دلار برابر با ۸۴۰ میلیارد یورو شد. بر اساس آمار ارائه شده، گردشگری در سال ۲۰۱۳ پس از تجارت سوخت، مواد شیمیایی و غذا، چهارمین صنعت پرسود جهان لقب گرفت. در سال ۲۰۱۴ یک میلیارد و ۱۰۰ میلیون مسافر به کشورهای مختلف سفر کردند و درآمدی بالغ بر یک هزار و ۲۴۵ میلیارد دلار نصیب صنعت گردشگری بین‌المللی شد (UNWTO World Tourism Organization).

بر اساس پیش‌بینی کارشناسان اقتصادی دنیا، صنعت گردشگری از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ می‌تواند از سودآورترین صنایع جهان باشد و حتی از صنعت نفت و اتومبیل هم پیشی گیرد. از این‌رو گردشگری به‌عنوان یک فعالیت اقتصادی سودآور مورد توجه کشورها قرار گرفته است (Rivero, 2009: 1). اهمیت گردشگری در عصر حاضر بیش از همه وابسته به چرخه‌ی اقتصادی آن است که قابلیت بالایی در زمینه‌ی پویایی اقتصاد محلی و بین‌المللی دارا می‌باشد (Chiang Lee and Chun-Ping 2008: 180).

یکی از گام‌های مهم برای رسیدن به توسعه پایدار گردشگری در هر مکانی در مرحله اول نیازمند آگاهی از قابلیت‌ها، توانمندی‌ها و نیز نقاط ضعف و قوت آن منطقه و در گام بعدی شناخت از زیرساخت‌ها و امکانات مرتبط با فعالیت‌های گردشگری می‌باشد (حسین‌پور و همکاران، ۱۳۹۱: ۱). هم‌چنین این موضوع حائز اهمیت اساسی است که ساکنان مناطق گردشگری نباید دچار خرابی محیط زیست و مشکلات اجتماعی گردند. امروزه، سیاست توسعه پایدار گردشگری یک رویکرد عمومی است که از طریق دولت‌ها مورد توجه قرار گرفته است تا گردشگری از لحاظ بوم‌شناسی در طولانی‌مدت قابل قبول و از لحاظ مالی خودکفا و از نظر دیدگاه‌های اجتماعی و اخلاقی

و جانوری برای نسل‌های آینده گردد. در واقع گردشگری پایدار، گردشگری است که بتواند در یک محیط و در زمانی نامحدود تداوم داشته باشد و از نظر انسانی و فیزیکی به محیط زیست صدمه نزند و تا حدی فعال شود که به سایر فعالیت‌ها و فرایندهای اجتماعی لطمه‌ای وارد نسازد (Butler, 2000: 29).

علیرغم پذیرش جهانی رویکرد توسعه پایدار به‌طور اعم و رویکرد توسعه پایدار گردشگری به‌طور اخص و تلاش گسترده بسیاری از کشورها، به‌ویژه کشورهای پیشرفته و در عرصه گردشگری در زمینه عملیاتی‌سازی اصول و معیارهای توسعه پایدار گردشگری در قالب برنامه‌های بلندمدت مبتنی بر اهداف کلان، راهبردها و سیاست‌های شفاف، این مهم در کشور ما ایران هنوز جایگاه واقعی و به‌عبارتی دیگر جایگاه مشخص و شفافی پیدا نکرده است. ابهام و عدم ثبات در رویکردها به موضوع گردشگری خارجی و فراموشی بازار تقاضای گردشگری داخلی، روزمره‌نگری، فقدان سند راهبردی بلندمدت و مشخص نبودن اهداف کلان توسعه گردشگری، چندگانگی تصمیم‌گیران و ارگان‌های دخیل و غیره، از جمله ضعف‌ها و تهدیدهای نظام مدیریت و توسعه گردشگری در کشور است (قدمی، ۱۳۹۰: ۶۰).

بنابراین، توسعه و مدیریت گردشگری با برنامه‌ریزی و توسعه جامعه یکپارچه شده است. درک توسعه‌ی گردشگری از نقطه‌نظر ساکنان محلی درک ما را از موقعیت بلندمدت و پایداری از مقاصد گردشگری عمیق‌تر خواهد کرد (Woo et al., 2014: 84).

نقش و کارکردهای گردشگری

❖ نقش اقتصادی گردشگری

ایجاد اشتغال، کسب درآمد ارزی برای کشور میزبان و بهبود تراز پرداخت‌ها، افزایش درآمدهای مالیاتی از محل فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با گردشگری، ایجاد تعادل منطقه‌ای و ...

❖ نقش اجتماعی و فرهنگی گردشگری

از منابع داخلی و خارجی پرداخته شود. همچنین با استفاده از مدل باتلر به سطح‌بندی روند توسعه گردشگری در منطقه کازرون پرداخته شود، تا ضمن داشتن شناختی جامع از وضعیت این صنعت در کازرون به ارائه پیشنهادها و مربوطه در این زمینه اقدام نمود.

مفاهیم، دیدگاه‌ها و مبانی نظری

مفاهیم و فواید گردشگری: لغت "Tourism" گردشگری، از کلمه Tour به معنای گشتن اخذ شده است که ریشه در لغت لاتین Turns به معنای چرخیدن و رفت و برگشت بین مبدأ و مقصد دارد. در فرهنگ‌های فارسی گردشگری با جهانگردی مترادف است و در اقطار عالم سفر کردن، معنا شده است (خامدی و رضوانی، ۱۳۹۱: ۲). ماتیسون و وال^۱ در اوایل دهه ۱۹۸۰ گردشگری را چنین تعریف کردند: "گردشگری علم مطالعه گردشگران (مردمی که از مکان معمولی خود خارج می‌شوند)، تشکیلات، پاسخگوی نیازهای آنان و نیز تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی آن‌ها بر جامعه میزبان است" (قنبری و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۰). گردشگری در حال حاضر یک پدیده پیچیده و جهانی است که اهمیت اجتماعی و اقتصادی آن مشخص است. پیدایش مطالعات گردشگری به یک رشته علمی اصلی تبدیل شده است که از طریق پیدایش مجلات تخصصی، گروه‌های دانشگاهی و مراکز تحقیقاتی آشکار شده است (Darbellay and Stock, 2011: 441). صنعت گردشگری به معنای واقعی یک صنعت، که از نگاه صرف به مقوله سفر به عنوان ابزاری برای تفریح و سرگرمی آن را به‌وسیله‌ای برای کسب درآمد، ایجاد اشتغال و تعامل تجاری تبدیل کرده است، به معنای واقعی یک صنعت خدمت محور محسوب می‌شود که بقا و رشد آن در گرو ارائه خدمات بهتر است (طاهری دمنه و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۴). زمانی باید توسعه گردشگری را پایدار بدانیم که مخرب نبوده و باعث حفظ منابع آب و خاک، منابع ژنتیکی، گیاهی

افزایش درک متقابل، برانگیختن حس احترام و خوش‌نگری به جامعه و فرهنگ حاکم، توجه به هنرهای محلی (به‌ویژه موسیقی، تئاتر و صنایع دستی) را می‌توان از جمله نقش‌های اجتماعی و فرهنگی گردشگری برشمرد.

❖ نقش زیست‌محیطی گردشگری

کمک به حفظ نواحی طبیعی مهم و حیات وحش، کمک به اصلاح کیفیت محیطی نواحی، توسعه و بهبود تشکیلات زیربنایی، جاده‌سازی، لوله‌کشی آب، تدارک سیستم فاضلاب و... که موجب بهبود شرایط محیطی و کاهش انواع آلودگی‌ها می‌شود (صدر موسوی و دخیلی کهنمویی، ۱۳۸۳: ۱۳۱).

بنابراین، شهرها و گردشگری دارای روابط مکملی هستند، چرا که همه انواع گردشگری به نوعی به کانون‌ها و خدمات شهری نیازمند می‌باشند. پس در هرگونه برنامه‌ریزی برای توسعه و ترقی گردشگری باید به توانمندی کانون‌های شهری در ارائه خدمات (مستقیم و غیرمستقیم) نیز توجه شود (زیویار و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۸). از این‌رو بسیاری از محققان گردشگری برای توسعه و به‌کارگیری مفاهیم، مدل‌ها، سیستم‌های پایه و شاخص‌های گردشگری پایدار، تلاش زیادی صورت داده‌اند (Bramwell and Lane, 1993: 4; Miller, 2001: 351). استفاده از ابزارهای برنامه‌ریزی استراتژیک و مدل چرخه حیات گردشگری مقصد هم از آن جمله است.

روش تحقیق

در این تحقیق رویکرد پژوهش توسعه‌ای و روش تحقیق برنامه‌ریزی استراتژیک است که اطلاعات آن به‌صورت میدانی و کتابخانه‌ای جمع‌آوری شد. اطلاعات به‌دست آمده در قالب روش قابلیت سنجی SWOT مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بدین صورت که: ابتدا از طریق بازدیدهای میدانی و مطالعه منابع و طرح‌های موجود، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات موجود شناسایی و اطلاعات جمع‌آوری شده دسته‌بندی گردید. سپس وزن‌دهی معیارها بر اساس نظر ۲۰ نفر از کارشناسان شهرستان انجام گرفت و در مرحله بعد،

استراتژی‌هایی در راستای بهبود وضع موجود تدوین گردید و در آخر با استفاده از مدل باتلر (Butler) مشخص شد که صنعت گردشگری در شهرستان کازرون در چه مرحله‌ای قرار دارد. باتلر مدل خود را در سال ۱۹۸۰ م. با توجه به تحقیقاتی که در زمینه توسعه گردشگری انجام داد با عنوان «چرخه حیات مقصد»^۱ ارائه داد. با تلفیق دیدگاه‌های بلندمدت مدل چرخه حیات مقصد و مفاهیم برنامه‌ریزی استراتژیک، امکان مدیریت اثربخش و کارآمد مقاصد در مقاطع مختلف زمانی وجود دارد. به‌عبارت دیگر با مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژیک صحیح، امکان دستیابی به پایداری در هر مرحله از چرخه حیات مقصد، بالاخص در مراحل اولیه وجود دارد. به اعتقاد برنامه‌ریزان محیطی، با بررسی ویژگی‌های مقاصد در هر مرحله از چرخه حیات آن‌ها می‌توان راهبردهای مناسبی را برای مقاصد تعیین نمود. از طرف دیگر پایداری از دیدگاه برنامه‌ریزی راهبردی نیازمند لحاظ نمودن متغیرهای مقاصد است. در بسیاری از طرح‌های راهبردی، آگاهی و درک تغییرات و توسعه مقاصد، اهمیت بسیاری دارد (ضیایی و حسن‌پور، ۱۳۹۲: ۱۸). در نتیجه می‌توان گفت که مدل‌های سوات و باتلر در نمایش تغییرات موجود و آتی جوامع در مقابل شرایط و ویژگی‌های محیط داخلی و خارجی منطقه بسیار موثر هستند.

مدل باتلر (Butler Model): باتلر مدل خود را با عنوان «چرخه زندگی مقصد» با توجه به تحقیقاتی که در زمینه توسعه گردشگری انجام داده بود، در سال ۱۹۸۰ م. ارائه داد. او برای توسعه گردشگری مراحل مختلفی را بر می‌شمرد که در شکل ۱ نشان داده می‌شود. مراحل توسعه گردشگری در مدل باتلر به‌شرح زیر می‌باشد:

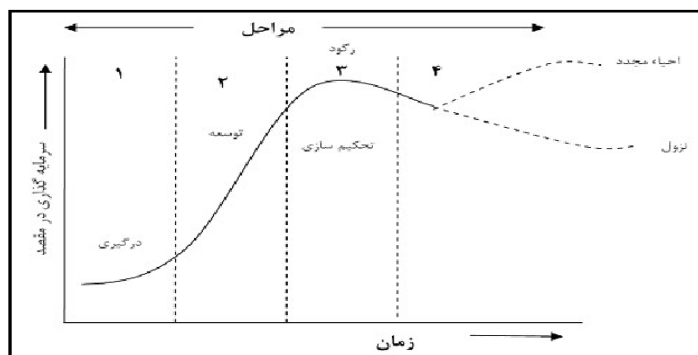
- اولین مرحله در فرآیند توسعه گردشگری مرحله "کشف" است. باتلر عقیده دارد که برای یک شهر تعداد محدودی گردشگر وجود دارد و اثرات اقتصادی گردشگری کم است.

- دومین مرحله "وارد عمل شدن" است که مرحله افزایش فعالیت‌های گردشگری می‌باشد. در این مرحله

مدت زمان نسبتاً کوتاه به وجود می‌آید. این مرحله نیز مانند سایر مراحل مدل به صورت انتقالی صورت می‌گیرد تا این که به سرعت صورت گیرد.

تعداد گردشگران افزایش می‌یابد. معمولاً مدت اقامت گردشگران کوتاه‌تر می‌شود، اما تعداد بیشتری به یک مکان می‌روند.

- در مرحله توسعه؛ رشد سریع گردشگر و تغییرات دراماتیک در همه جنبه‌های بخش گردشگری در یک

شکل ۱- نمودار مراحل مختلف توسعه گردشگری باتلر

منبع: (ملکی و حاتمی، ۱۳۹۱: ۱۱۹۷).

یا تصویری جدید متفاوت از مقصد برای مردم به وجود آید (حمزه و هادی‌اصل، ۱۳۹۳: ۴).

محدوده و قلمرو پژوهش

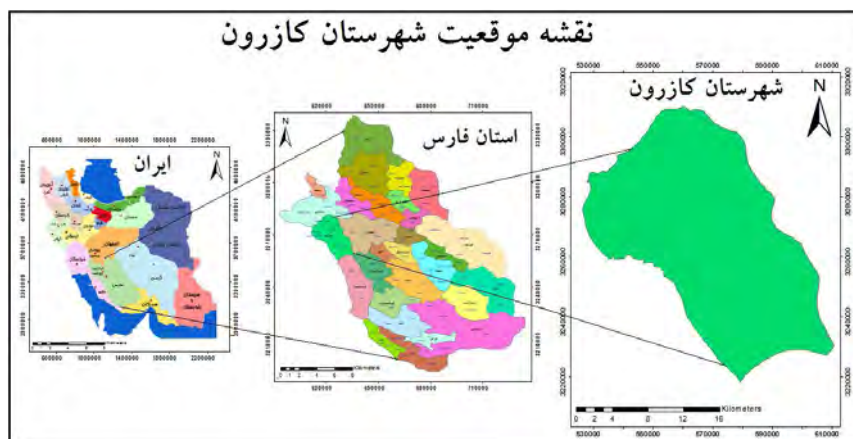
شهرستان کازرون یکی از ۲۹ شهرستان استان فارس است که در جنوب غربی ایران قرار دارد و در ۵۱ درجه و ۳۹ دقیقه و ۱۵ ثانیه طول شرقی و ۲۹ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. وسعت این شهرستان حدود ۴۱۱۹ کیلومتر مربع و ارتفاع متوسط آن از سطح دریا حدود ۹۵۰ متر می‌باشد که از طرف مغرب و شمال به شهرستان ممسنی، از طرف مشرق به شهرستان شیراز، از طرف جنوب غربی به استان بوشهر و از طرف جنوب به شهرستان فیروزآباد محدود می‌گردد. این شهرستان دارای ۵ بخش و ۶ شهر، ۱۲ دهستان و ۳۰۵ آبادی می‌باشد. مطابق با نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰ دارای جمعیتی بیش از ۳۳۰۰۰۰ نفر است که دومین شهرستان پرجمعیت استان فارس است (<http://www.kazeroonnema.ir>) (شکل ۲).

- مرحله سوم با عنوان "تحکیم‌بخشی" نامیده می‌شود. در این مرحله نرخ رشد گردشگران و سایر فعالیت‌های مربوط به گردشگری کاهش می‌یابد گرچه تعداد واقعی گردشگران در حال افزایش است. بر طبق نظر باتلر، کل تعداد بازدیدکنندگان در یک سال بیش از جمعیت ساکن در مقصد است.

- مرحله رکود یا مرحله اشباع مرحله بعدی است که در این مرحله، مشکل افزایش ظرفیت‌بر یا ظرفیت بیش از اندازه پیش می‌آید که این مسئله سبب زوال گردشگری می‌شود.

- ممکن است مرحله رکود موقتی باشد و پس از آن، دو حالت افزایش یا کاهش تعداد گردشگران به وجود آید.

- مرحله نوسازی؛ که منظور از آن، تجدید ساختار مقصد است، باتلر این‌گونه شرح می‌داد که بعد از مرحله رکود به عقیده او تجدید ساختار اتفاق می‌افتد. به عقیده باتلر تجدید ساختار زمانی اتفاق می‌افتد که محصولات جدید گردشگری عرضه شده و

شکل ۲- نقشه موقعیت فضایی استقرار شهرستان کازرون در استان فارس و کشور
 مأخذ: استانداری فارس، ۱۳۸۹. ترسیم: نگارندگان.

بحث اصلی

وضعیت گردشگری شهرستان کازرون، با استفاده از مدل SWOT (IFAS, EFAS): ابزار تحلیلی سوات یکی از روش‌های اساسی جهت ایجاد نظم و مناسبات ویژه بین مسائل استراتژیک است و از بهترین تکنیک‌ها برای تحلیل و هدایت محیط محسوب می‌شود (Yukse et al., 2007: 33-65).

عوامل داخلی مؤثر بر توسعه گردشگری شهرستان کازرون: در این قسمت چهار مقوله راهبردهای موجود، عملکردها و منابع مورد بررسی قرار گرفته‌اند و تحت عنوان نقاط قوت و نقاط ضعف و در چارچوب ابعاد (اقتصادی، اجتماعی، اکولوژیکی و زیرساختی) مورد مطالعه قرار گرفتند (جدول ۱). پس از شناسایی نقاط قوت و ضعف منطقه در زمینه توسعه

گردشگری، جدولی طراحی شد که در این جدول به هر کدام از نقاط قوت و ضعف عوامل داخلی، در ستون سوم، متناسب با اثر احتمالی هر عامل بر آینده و موقعیت آتی آن، نمره‌ای از ۰ تا ۲۰ (بر اساس نظر کارشناسان) داده شد. سپس وزن نسبی تک تک نقاط قوت و ضعف شناسایی شده از تقسیم وزن اختصاص داده شده بر مجموع اوزان محاسبه گردید و در ستون چهارم (وزن نسبی) قرار گرفت. در ستون پنجم جدول (درجه - طبقه) با توجه به اهمیت و موقعیت هر عامل در توسعه گردشگری، امتیازی از ۱ تا ۴ داده شده و در ستون ششم جدول (وزن نهایی) از حاصل ضرب وزن نسبی عوامل استراتژیک در درجه (طبقه) به دست می‌آید، محاسبه گردید.

جدول ۱. ماتریس عوامل داخلی مؤثر بر توسعه گردشگری در شهرستان کازرون (IFAS)

ابعاد توسعه	نقاط قوت (Strengths)	وزن	وزن نسبی	درجه	امتیاز نهایی
اقتصادی	تمرکز فعالیت‌های اقتصادی منطقه بر بخش تولیدات کشاورزی	۱۸	۰.۶۱۰	۴	۲۴۴
	امکان کاشت محصولات کشاورزی در محدوده مورد مطالعه	۱۷,۷۵	۰.۶۰۱	۳	۱۸۰
	وجود مراتع مناسب برای دامداری	۱۶,۵۸	۰.۵۶۲	۳	۱۶۸
	اعتقاد مسئولان به اشتغال‌زایی بیشتر به وسیله گسترش گردشگری	۱۶,۲۵	۰.۵۵۱	۳	۱۶۵
اجتماعی	فراوانی ابنیه و آثار ارزشمند و بی نظیر تاریخی، فرهنگی و مذهبی (همچون: مجموعه تاریخی بیشاپور، امامزاده سیدحسین (ع) بقعه شیخ ابو اسحق کازرونی و...)	۱۸,۳۳	۰.۶۲۱	۴	۲۴۸
	حس همکاری و مشارکت اجتماعی بین مردم	۱۵,۲۵	۰.۵۱۷	۲	۱۰۳
	روحیه مهمان‌نوازی بالا و مثال‌زدنی سکنه	۱۷,۵	۰.۵۹۳	۳	۱۷۷
	وجود اشتراکات و همگونی فرهنگی مردم منطقه	۱۷,۲۵	۰.۵۸۵	۳	۱۷۵

۰.۴۹۹	۱	۰.۴۹۹	۱۴,۷۳	وجود امنیت اجتماعی نسبتا بالا	اکولوژیکی
۰.۱۷۰	۳	۰.۵۶۸	۱۶,۷۵	آداب و رسوم، فرهنگ و سنت‌های خاص مردم منطقه	
۰.۲۵۷	۴	۰.۶۴۴	۱۹	وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد طبیعی، اکولوژیکی در شهرستان (پوشش جنگلی انبوه و نیمه انبوه، باغات انبوه و ...)	
۰.۱۸۰	۳	۰.۶۰۱	۱۷,۷۵	برخورداری از منابع آب سالم و وجود رودخانه‌ها	
۰.۲۵۴	۴	۰.۶۳۵	۱۸,۷۵	تنوع آب و هوایی، سرسبزی شهرستان در تمام فصول (معروف بودن شهرستان به "شهر سبز")	
۰.۲۵۰	۴	۰.۶۲۵	۱۸,۴۵	وجود دریاچه پریشان (بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین کشور) با وسعت ۴۳ کیلومتر مربع به‌عنوان مهم‌ترین اکوسیستم‌های آبی کشور و زیستگاه گونه‌های نایاب پرندگان و آبزیان	زیرساختی
۰.۲۴۴	۴	۰.۶۱۰	۱۸	وجود کوهستان‌های متعدد و ارتفاعات به‌عنوان محل ایلات و عشایر مختلف استان	
۰.۲۵۴	۴	۰.۶۳۶	۱۸,۷۸	نزدیکی منطقه به کلان‌شهر شیراز و امکان استفاده از زیرساخت‌های موجود در این شهر	مجموع
۰.۱۰۶	۲	۰.۵۳۴	۱۵,۷۵	دسترسی مناسب به جاذبه‌ها و منابع گردشگری به‌خصوص در قسمت‌های شرق و شمال شرق و قسمت‌هایی از جنوب شرق شهرستان	
۳,۲۲۴	-	۱	۲۹۴,۸۷		
امتیاز نهایی	درجه	وزن نسبی	وزن	نقاط ضعف (Weaknesses)	ابعاد توسعه
۰.۹۲۶	۲	۰.۴۶۳	۱۵	عدم تمایل مردم منطقه جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری به-دلیل سوداگری زمین	اقتصادی
۰.۲۲۵	۴	۰.۵۶۳	۱۸,۲۵	متکی بودن اقتصاد شهرستان بر پایه اقتصاد سنتی	
۰.۱۴۸	۳	۰.۴۹۴	۱۶	توزیع اندک جمعیت شاغل در بخش گردشگری و خدمات مورد نیاز گردشگران	
۰.۱۶۴	۳	۰.۵۴۸	۱۷,۷۵	بیکاری جوانان تحصیل کرده	اجتماعی
۰.۱۵۹	۳	۰.۵۳۲	۱۷,۲۵	تبلیغات و اطلاع‌رسانی ضعیف در معرفی و جذب گردشگر	
۰.۱۴۸	۳	۰.۴۹۴	۱۶	مدیریت غیر تخصصی و ناکارآمد در مدیریت شهری و گردشگری	
۰.۹۵۶	۲	۰.۴۷۸	۱۵,۵	پایین بودن باور و سطح آگاهی مردم شهرستان از مواهب گردشگری	
۰.۱۴۸	۳	۰.۴۹۴	۱۶	عدم تمایل ساکنین شهرستان جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری به دلایل مختلف از جمله فقدان سرمایه و ...	اکولوژیکی
۰.۲۳۰	۴	۰.۵۷۶	۱۸,۶۶	بالا بودن دمای میانگین هوا در فصول گرم سال	
۰.۲۳۴	۴	۰.۵۸۶	۱۹	در خاموشی فرو رفتن تالاب دریاچه پریشان به‌دلیل خشکسالی‌های اخیر و برخی مداخلات انسانی	
۰.۴۴۰	۱	۰.۴۴۰	۱۴,۲۵	آلودگی منابع آب و خاک در منطقه با افزایش مقوله گردشگری	زیرساختی
۰.۱۵۰	۳	۰.۵۰۱	۱۶,۲۵	فصلی بودن گردشگری	
۰.۹۵۶	۲	۰.۴۷۸	۱۵,۵	بی‌توجهی برنامه‌ریزان به مناطق و چشم‌اندازهای بکر طبیعی و عدم سرمایه‌گذاری در این بخش	
۰.۲۲۸	۴	۰.۵۷۱	۱۸,۵	نامناسب بودن تسهیلات بهداشتی و خدماتی و عدم رعایت نظام سطح‌بندی درمان در خدمات بهداشت و درمان شهرستان جهت تضمین سلامت گردشگر	مجموع
۰.۱۶۴	۳	۰.۵۴۸	۱۷,۷۵	عدم وجود سیستمی مناسب جهت دفع زباله	
۰.۲۳۶	۴	۰.۵۹۰	۱۹,۱۳	از لحاظ موقعیت جغرافیایی قرار گرفتن شهرستان در بن‌بست ارتباطی	
۰.۲۳۲	۴	۰.۵۸۰	۱۸,۸۰	کمیت و کیفیت پایین خدمات رفاهی و اقامتی	
۰.۲۳۴	۴		۱۹	فاقد فرودگاه و راه‌آهن و ارتباط با شهرستان‌های مجاور تنها از طریق جاده آسفالت‌ه	
۳,۰۲۷	-	۱	۳۰۸,۵۹		

استخراج شده از مطالعات را در جدول ۱ و ۲ به صورت موضوعی (اقتصادی، اجتماعی، اکولوژیکی و زیرساختی) دسته‌بندی نموده و از ۲۰ متخصص و کارشناس درگیر با مقوله گردشگری درخواست گردید به هر یک از عوامل امتیازی بین ۰ تا ۲۰ اختصاص دهند. سپس نظر کلیه کارشناسان جمع‌آوری و میانگین امتیاز اکتسابی برای هر یک از معیارها محاسبه گردید (ستون وزن جداول ۱ و ۲). سپس مجموع وزن‌های اکتسابی برای نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات محاسبه گردید. همان‌طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌کنید مجموع وزن‌ها برای معیارهای نقاط قوت ۲۹۴/۸۷، برای نقاط ضعف ۳۰۸/۵۹، برای معیار فرصت‌ها ۲۹۹/۰۳ و تهدیدها ۲۷۴/۴۱ می‌باشد. برای محاسبه وزن نسبی هر کدام از معیارها وزن آن معیار را بر وزن مجموع تقسیم می‌کنیم. ستون ۵ به اسم درجه یا رتبه خوانده می‌شود، این ستون نشان‌دهنده میزان اهمیت هر یک از سنجه‌هایی است که عنوان می‌شود. همیشه این رتبه‌ها از ۱ تا ۴ هستند. آن‌هایی که کم‌ترین اهمیت یا درجه را دارند به آن‌ها عدد ۱ و آن‌هایی که بیشترین اهمیت را دارند عدد ۴ داده شده است. برای محاسبه امتیاز وزنی ستون ۶ جداول شماره ۲ و ۳، مقادیر وزن نسبی این جداول را در ستون درجه ضرب نموده سپس تمامی این مقادیر را برای هر کدام از عوامل چهارگانه (S.W.O.T) جمع شد و وزن نهایی را به دست آمد.

بررسی نقاط قوت: نگاهی به داده‌های جدول ۱ نشان می‌دهد که این شهرستان با وجود ۱۷ مورد نقطه قوت توان بالایی برای توسعه گردشگری داشته و بیشترین نقاط قوت مربوط به عامل اکولوژیکی با امتیاز وزنی ۱/۱۸۵ و عامل اجتماعی با امتیاز وزنی ۰/۹۲۲ می‌باشد. مهم‌ترین نقطه قوت‌های عامل اکولوژیکی نیز وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد طبیعی، اکولوژیکی در شهرستان (پوشش جنگلی انبوه و نیمه‌انبوه، باغات انبوه و...) می‌باشد. و از نقطه قوت‌های عامل اجتماعی فراوانی ابنیه و آثار ارزشمند و بی‌نظیر تاریخی، فرهنگی و مذهبی به‌عنوان مهم‌ترین مزیت و قوت برای توسعه گردشگری کازرون به حساب می‌آید.

بررسی نقاط ضعف: مطابق محاسبات در جدول ۱ بالاترین نقطه ضعف‌های توسعه این محدوده مربوط به عوامل زیرساختی منطقه می‌باشد. امتیاز وزنی این عامل ۱/۰۹۴ محاسبه شد، از مهم‌ترین عوامل ضعف‌های زیرساختی تأثیرگذار در منطقه می‌توان: از لحاظ موقعیت جغرافیایی، قرار گرفتن شهرستان در بن‌بست ارتباطی و در خاموشی فرو رفتن تالاب دریاچه پریشان به دلیل خشکسالی‌های اخیر و برخی مداخلات انسانی را نام برد.

عوامل خارجی مؤثر بر توسعه گردشگری در شهرستان کازرون

کمی سازی یافته‌های ماتریس SWOT: بدین منظور ابتدا نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدات

جدول ۲: ماتریس عوامل خارجی مؤثر بر توسعه گردشگری در شهرستان کازرون (EFAS)

امتیاز نهایی	درجه	وزن نسبی	وزن	فرصت‌ها (Opportunities)	ابعاد توسعه
۲۳۳	۴	۰.۵۸۳	۱۸,۳۷	صادرات مرکبات و محصولات باغی شهرستان به سایر نقاط کشور	اقتصادی
۱۵۲	۳	۰.۵۰۷	۱۶	مشوق‌های مالی و وام‌های بلندمدت دولت جهت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برای توسعه زیرساخت‌های گردشگری	
۱۶۷	۳	۰.۵۵۹	۱۷,۶۳	وجود فرصت مناسب برای شکوفایی نظرات نیروهای متخصص با تجربه	
۲۴۱	۴	۰.۶۰۳	۱۹	افزایش توجه و حمایت مسئولین کشور از توسعه پایدار گردشگری با رویکرد اشتغال‌زایی و کسب درآمد	
۲۳۹	۴	۰.۵۹۹	۱۸,۹۰	افزایش سهم ناحیه در مبادلات گردشگری و تولید ناخالص داخلی	

۰۰۹۸۴	۲	۰۰۴۹۲	۱۵,۵	هم‌پیوندی با برنامه‌های توسعه گردشگری شهرها و استان‌های هم‌جوار	
۰۱۶۹	۳	۰۰۵۶۴	۱۷,۷۸	احیای سنت‌های محلی و غنای جلوه‌های فرهنگی	اجتماعی
۰۰۹۶۸	۲	۰۰۴۸۴	۱۵,۲۵	بالا رفتن سطح فرهنگ مردم محلی در برخورد با گردشگران	
۰۲۳۸	۴	۰۰۵۹۵	۱۸,۷۵	برگزاری نمایشگاه‌ها، جشنواره‌ها و همایش‌های بین‌المللی	
۰۰۹۷	۲	۰۰۴۸۵	۱۵,۳۱	- گرایش به بازتر شدن فضای فرهنگی، سیاسی جامعه و آماده- شدن برای جلب گردشگر خارجی	
۰۲۲۸	۴	۰۰۵۷۱	۱	امکان استفاده بهینه از تمام جاذبه‌های متنوع اکولوژیکی و طبیعی منطق	اکولوژیکی
۰۱۶۸	۳	۰۰۵۶۳	۱۷,۷۵	مهاجرت پرندگان مهاجر به دریاچه پیرشان به واسطه فراهم شدن شرایط مناسب زیست	
۰۱۶۶	۳	۰۰۵۵۵	۱۷,۵	به‌کارگیری روش مدیریت پایدار در احداث و بهره‌برداری از زیر- ساخت‌های تسهیلات و خدمات گردشگری	زیرساختی
۰۱۶۶	۳	۰۰۵۵۵	۱۷,۵	ترغیب سرمایه‌گذاران و سرمایه‌گذاری جهت توسعه جاده و شبکه حمل‌ونقل مناسب برای دسترسی به جاذبه‌های گردشگری	
۰۲۴۲	۴	۰۰۶۰۶	۱۹,۱۲	پیگیری احداث تونل بناف به‌عنوان یک نقطه عطفی در تحولات جغرافیایی و به تبع آن تحولات اقتصادی منطقه	
۰۱۶۸	۳	۰۰۵۶۰	۱۷,۶۷	اتوبانی شدن جاده‌ها و اتصال کازرون به خط راه‌آهن کشور	
۰۲۴۱	۴	۰۰۶۰۳	۱۹	بهره‌مندی شهرستان کازرون از آزاد راه شیراز- بوشهر جهت خروج از بن‌بست اقتصادی و جغرافیایی	
۳,۱۱	-	۱	۲۹۹,۰۳		مجموع
امتیاز نهایی	درجه	وزن نسبی	وزن	تهدیدها (Threat)	ابعاد توسعه
۰۱۸۵	۳	۰۰۶۱۹	۱۷	آسیب‌پذیر بودن فعالیت‌های کشاورزی به‌دلیل فقدان صنایع تبدیلی	اقتصادی
۰۱۱۲	۲	۰۰۵۶۲	۱۵,۴۳	پایین بودن سطح فعالیت صنایع	
۰۱۸۸	۳	۰۰۶۲۸	۱۷,۲۵	عدم آگاهی مسئولین از شیوه‌های مختلف ایجاد درآمد در بخش گردشگری برای مردم کم‌درآمد	
۰۰۵۳۷	۱	۰۰۵۳۷	۱۴,۷۶	عدم توجه کافی به اقتصاد شهر	
۰۰۵۱۰	۱	۰۰۵۱۰	۱۴	ازدیاد تخلفات با ورود گردشگران به این منطقه	اجتماعی
۰۰۵۳۷	۱	۰۰۵۳۷	۱۴,۷۵	از بین رفتن فرهنگ سنتی مردم با ورود گردشگران	
۰۱۸۸	۳	۰۰۶۲۹	۱۷,۲۸	عدم تخصیص بودجه لازم و کافی برای حفظ و مرمت آثار و ابنیه تاریخی	
۰۲۶۲	۴	۰۰۶۵۵	۱۸	انتقال ناهنجاری‌های فرهنگی (بدحجابی، مواد مخدر و ...) به مردم بومی	
۰۲۶۹	۴	۰۰۶۷۴	۱۸,۵	افزایش تمایل و انگیزه گردشگران به مسافرت به سایر مناطق فرهنگی نزدیک و رقیب (شیراز)	
۰۲۷۶	۴	۰۰۶۹۲	۱۹	ضریب بالنسبه بالای خطر وقوع زلزله در منطقه کازرون	اکولوژیکی

۰.۲۶۶	۴	۰.۶۶۵	۱۸,۲۵	ازدحام زیاد گردشگران و تغییر چشم اندازهای طبیعی	
۰.۲۶۶	۴	۰.۶۶۵	۱۸,۲۵	به خطر افتادن اکوسیستم دریاچه پریشان بواسطه کاهش سطح آب دریاچه و مهاجرت پرندگان غیربومی	
۰.۱۹۴	۳	۰.۶۴۸	۱۷,۸۰	تخریب محیط زیست منطقه در نتیجه حضور گردشگران	
۰.۲۷۳	۴	۰.۶۸۳	۱۸,۷۵	افزایش آمار تصادفات جاده‌های منتهی به کازرون	زیرساختی
۰.۲۶۲	۴	۰.۶۵۵	۱۸	ناکافی بودن زیرساخت‌های اساسی حمل‌ونقل و ناسازگاری با ترافیک امروزه گردشگری	
۰.۱۸۹	۳	۰.۶۳۳	۱۷,۳۹	حضور مقاصد رقیب در استان فارس و نواحی پیرامون جهت جذب و ارائه خدمات به گردشگر	
۳,۰۸۸	-	۱	۲۷۴,۴۱		مجموع

منبع: یافته‌های تحلیلی تحقیق، ۱۳۹۳.

در شهرستان می‌توان به ضریب بالنسبه بالای خطر وقوع زلزله در منطقه کازرون، به خطر افتادن اکوسیستم دریاچه پریشان به واسطه کاهش سطح آب دریاچه و مهاجرت پرندگان غیربومی اشاره کرد. پس از تجزیه و تحلیل عوامل داخلی و خارجی، به منظور تبیین وضعیت کلی گردشگری در شهرستان کازرون، به طور سیستماتیک و جامع به بررسی تطبیقی این عوامل پرداخته شده است. بالا بودن مجموع امتیاز نقاط قوت (مجموع امتیاز وزنی ۳/۲۲۴) و امتیاز مجموع فرصت‌ها پیش‌رو (۳/۱۱) نشان‌دهنده توانمندی‌های بالای شهرستان در زمینه توسعه گردشگری می‌باشد. در ادامه با توجه وزن، درجه و امتیاز نهایی هر یک از مؤلفه‌های قوت، فرصت، ضعف، تهدید هر یک از ابعاد مرتبط با صنعت گردشگری در شهرستان کازرون به ترتیب در جدول شماره ۳ به نمایش گذاشته می‌شود. مشاهده می‌شود که فرصت‌های سرمایه‌گذاری و توسعه گردشگری در منطقه بالا می‌باشد.

بررسی فرصت‌های پیش‌رو: در جدول ۲ عوامل اقتصادی موجود در منطقه با کسب امتیاز وزنی ۱/۱۳۰ بیشترین وزن را کسب نمود. برای نمونه می‌توان از صادرات مرکبات و محصولات باغی شهرستان به سایر نقاط کشور و مشوق‌های مالی و وام‌های بلندمدت دولت جهت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برای توسعه زیرساخت‌های گردشگری را نام برد. بعد از فرصت‌های اقتصادی فرصت‌های زیرساختی با وزن نسبی ۰/۹۸۳ قرار دارد و در بین این عوامل می‌توان به ترغیب سرمایه‌گذاران و سرمایه‌گذاری جهت توسعه جاده و شبکه حمل‌ونقل مناسب برای دسترسی به جاذبه‌های گردشگری و پیگیری احداث تونل بناف به عنوان یک نقطه عطفی در تحولات جغرافیایی و به تبع آن تحولات اقتصادی منطقه اشاره کرد.

بررسی تهدیدات پیش‌رو: مطابق محاسبات در جدول ۲ مهم‌ترین تهدیدات توسعه گردشگری در شهرستان کازرون شامل تهدیدات اکولوژیکی با امتیاز وزنی ۱/۰۰۲ و تهدیدات اجتماعی با امتیاز وزنی ۰/۸۲۳ است. از مهم‌ترین تهدیدات اکولوژیکی پیش‌رو

جدول ۳: نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات شهرستان کازرون به ترتیب وزن نسبی اکتسابی

ضعف‌ها (W)	قوت‌ها (S)
<p>W1- از لحاظ موقعیت جغرافیایی قرار گرفتن شهرستان در بن‌بست ارتباطی</p> <p>W2- در خاموشی فرو رفتن تالاب دریاچه پریشان به دلیل خشکسالی‌های اخیر و برخی مداخلات انسانی</p> <p>W3- فاقد فرودگاه و راه‌آهن و ارتباط با شهرستان‌های مجاور تنها از طریق جاده آسفالته</p> <p>W4- کمیت و کیفیت پایین خدمات رفاهی و اقامتی</p> <p>W5- بالا بودن دمای میانگین هوا در فصول گرم سال</p> <p>W6- نامناسب بودن تسهیلات بهداشتی و خدماتی و عدم رعایت نظام سطح‌بندی درمان در خدمات بهداشت و درمان شهرستان جهت تضمین سلامت گردشگر</p> <p>W7- متکی بودن اقتصاد شهرستان بر پایه اقتصاد سنتی</p> <p>W8- عدم وجود سیستمی مناسب جهت دفع زباله</p> <p>W9- بیکاری جوانان تحصیل کرده</p> <p>W10- تبلیغات و اطلاع‌رسانی ضعیف در معرفی و جذب گردشگر</p> <p>W11- فصلی بودن گردشگری</p> <p>W12- مدیریت غیرتخصصی و ناکارآمد در مدیریت شهری و گردشگری</p> <p>W13- عدم تمایل ساکنین شهرستان جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری به دلایل مختلف از جمله فقدان سرمایه و ...</p> <p>W14- توزیع اندک جمعیت شاغل در بخش گردشگری و خدمات مورد نیاز گردشگران</p> <p>W15- بی‌توجهی برنامه‌ریزان به مناطق و چشم‌اندازهای بکر طبیعی و عدم سرمایه‌گذاری در این بخش</p> <p>W16- پایین بودن باور و سطح آگاهی مردم شهرستان از موهب گردشگری</p> <p>W17- آلودگی منابع آب و خاک در منطقه با افزایش مقوله گردشگری</p> <p>W18- عدم تمایل مردم منطقه جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری به دلیل سوداگری زمین</p>	<p>S1- وجود چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد طبیعی، اکولوژیکی در شهرستان (پوشش جنگلی انبوه و نیمه انبوه، باغات انبوه و ...)</p> <p>S2- نزدیکی منطقه به کلان‌شهر شیراز و امکان استفاده از زیرساخت‌های موجود در این شهر</p> <p>S3- تنوع آب و هوایی، سرسبزی شهرستان در تمام فصول (معروف بودن شهرستان به "شهر سبز")</p> <p>S4- وجود دریاچه پریشان (بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین کشور) با وسعت ۴۳ کیلومتر مربع به‌عنوان مهم‌ترین اکوسیستم‌های آبی کشور و زیستگاه گونه‌های نایب پرندگان و آبزیان</p> <p>S5- فراوانی ابنیه و آثار ارزشمند و بی‌نظیر تاریخی، فرهنگی و مذهبی</p> <p>S6- تمرکز فعالیت‌های اقتصادی منطقه بر بخش تولیدات کشاورزی</p> <p>S7- وجود کوهستان‌های متعدد و ارتفاعات به‌عنوان محل ایلات و عشایر مختلف استان</p> <p>S8- امکان کاشت محصولات کشاورزی و صیفیجات در محدوده مورد مطالعه</p> <p>S9- برخورداری از منابع آب سالم و وجود رودخانه‌ها</p> <p>S10- روحیه مهمان‌نوازی بالا و مثال‌زدنی سکنه</p> <p>S11- وجود اشتراکات و همگونی فرهنگی مردم منطقه</p> <p>S12- آداب و رسوم، فرهنگ و سنت‌های خاص مردم منطقه</p> <p>S13- وجود مراتع مناسب برای دامداری</p> <p>S14- اعتقاد مسئولان به اشتغال‌زایی بیشتر به‌وسیله گسترش گردشگری</p> <p>S15- دسترسی مناسب به جاذبه‌ها و منابع گردشگری به‌خصوص در قسمت‌های شرق و شمال شرق و قسمت‌هایی از جنوب شرق شهرستان</p> <p>S16- حس همکاری و مشارکت اجتماعی بین مردم</p> <p>S17- وجود امنیت اجتماعی نسبتاً بالا</p>
تهدیدها (T)	فرصت‌ها (O)
<p>T1- ضریب بالنسبه بالای خطر وقوع زلزله در منطقه کازرون</p> <p>T2- افزایش آمار تصادفات جاده‌های منتهی به کازرون</p> <p>T3- افزایش تمایل و انگیزه گردشگران به مسافرت به سایر مناطق فرهنگی نزدیک و رقیب (شیراز)</p> <p>T4- ازدحام زیاد گردشگران و تغییر چشم‌اندازهای طبیعی</p> <p>T5- به‌خطر افتادن اکوسیستم دریاچه پریشان بواسطه کاهش سطح آب دریاچه و مهاجرت پرندگان غیربومی</p> <p>T6- ناکافی بودن زیرساخت‌های اساسی حمل‌ونقل و ناسازگاری با ترافیک امروزه گردشگری</p> <p>T7- انتقال ناهنجاری‌های فرهنگی (بدحجابی، مواد مخدر و ...)</p> <p>به مردم بومی</p>	<p>O1- پیگیری احداث تونل بناف به‌عنوان یک نقطه عطفی در تحولات جغرافیایی و به تبع آن تحولات اقتصادی منطقه</p> <p>O2- افزایش توجه و حمایت مسئولین کشور از توسعه پایدار گردشگری با رویکرد اشتغال‌زایی و کسب درآمد</p> <p>O3- بهره‌مندی شهرستان کازرون از آزاد راه شیراز- بوشهر جهت خروج از بن‌بست اقتصادی و جغرافیایی</p> <p>O4- افزایش سهم ناحیه در مبادلات گردشگری و تولید ناخالص داخلی</p> <p>O5- برگزاری نمایشگاه‌ها، جشنواره‌ها و همایش‌های بین‌المللی</p> <p>O6- صادرات مرکبات و محصولات باغی شهرستان به سایر نقاط کشور</p>

<p>T8- تخریب محیط زیست منطقه در نتیجه حضور گردشگران</p> <p>T9- حضور مقاصد رقیب در استان فارس و نواحی پیرامون جهت جذب و ارائه خدمات به گردشگران</p> <p>T10- عدم تخصیص بودجه لازم و کافی برای حفظ و مرمت آثار و ابنیه تاریخی</p> <p>T11- عدم آگاهی مسئولین از شیوه‌های مختلف ایجاد درآمد در بخش گردشگری برای مردم کم‌درآمد</p> <p>T12- آسیب‌پذیر بودن فعالیت‌های کشاورزی به دلیل فقدان صنایع تبدیلی</p> <p>T13- پایین بودن سطح فعالیت صنایع</p> <p>T14- عدم توجه کافی به اقتصاد شهر</p> <p>T15- از بین رفتن فرهنگ سنتی مردم با ورود گردشگران</p> <p>T16- ازدیاد تخلقات با ورود گردشگران به این منطقه</p>	<p>O7- امکان استفاده بهینه از تمام جاذبه‌های متنوع اکولوژیکی و طبیعی منطقه</p> <p>O8- احیای سنت‌های محلی و غنای جلوه‌های فرهنگی</p> <p>O9- مهاجرت پرندگان مهاجر به دریاچه پریشان به‌واسطه فراهم شدن شرایط مناسب زیست</p> <p>O10- اتوبانی شدن جاده‌ها و اتصال کازرون به خط راه‌آهن کشور</p> <p>O11- وجود فرصت مناسب برای شکوفایی نظرات نیروهای متخصص باتجربه</p> <p>O12- به‌کارگیری روش مدیریت پایدار در احداث و بهره‌برداری از زیرساخت‌های تسهیلات و خدمات گردشگری</p> <p>O13- ترغیب سرمایه‌گذاران و سرمایه‌گذاری جهت توسعه جاده و شبکه حمل‌ونقل مناسب برای دسترسی به جاذبه‌های گردشگری</p> <p>O14- مشوق‌های مالی و وام‌های بلندمدت دولت جهت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برای توسعه زیرساخت‌های گردشگری</p> <p>O15- هم‌پیوندی با برنامه‌های توسعه گردشگری شهرها و استان‌های همجوار</p> <p>O16- گرایش به بازتر شدن فضای فرهنگی، سیاسی جامعه و آماده‌شدن برای جلب گردشگر خارجی</p> <p>O17- بالا رفتن سطح فرهنگ مردم محلی در برخورد با گردشگران</p>
--	---

منبع: یافته‌های تحلیلی تحقیق، ۱۳۹۳.

- ایجاد جاذبیت شهر از طریق برگزاری جشن‌ها و همایش‌ها در سطح ملی و بین‌المللی

- زمینه‌سازی و بهره‌برداری از حمایت‌های بخش‌های خصوصی و دولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت گردشگری

- حمایت از تولیدات و محصولات کشاورزی کازرون توسط تمامی مسئولان چه در بخش استانی و چه در بخش ملی.

- توسعه فضاهای تفریحی و سرگرمی از طریق توسعه جاذبه‌های اکوتوریستی به‌عنوان بستر مناسب و مکمل گردشگری برای افزایش مدت زمان اقامت گردشگران

- استفاده از نیروهای متخصص و باتجربه به‌منظور ترویج و آموزش گردشگری از طریق نشست‌ها و جلسات متعدد.

اولویت‌بندی راهبردهای مؤثر به لحاظ میزان اثر بخشی مفروض در زمان تحلیل موقعیت و انتخاب استراتژی بهینه، مسیر روشن‌تر و ساده‌تری را برای اجرای پیشنهادها و انجام اقدامات مؤثر فراهم می‌سازد. از این‌رو در این تحقیق از ماتریس کمی‌سازی برنامه‌ریزی استراتژیک استفاده شده است. با در نظر

با توجه به جداول موجود در ارزیابی کیفی حاصله از شهرستان می‌توان گفت که شهرستان کازرون در موقعیت SO یا " راهبردهای رقابتی - تهاجمی " قرار دارد. در این راهبردها تمرکز بر نقاط قوت درونی و فرصت‌های بیرونی استوار است. در واقع استراتژی‌هایی هستند که براساس بررسی راه‌هایی که یک مجموعه می‌تواند برای بهره‌گیری از نقاط قوت خود و به‌منظور سودبردن از فرصت‌ها بپیماید، طراحی و ساخته می‌شوند (رکن الدین افتخاری و مهدوی، ۱۳۸۵: ۲۲).

تصمیم‌گیری با ماتریس QSPM: با توجه به تأیید استراتژی‌ها SO به‌عنوان استراتژی مناسب و با توجه به مجموعه قوت‌ها و فرصت‌های شهرستان کازرون استراتژی‌های SO یا راهبردهای رقابتی / تهاجمی قابل طرح عبارتند از:

- استفاده از پتانسیل‌های تاریخی، فرهنگی، مذهبی و طبیعی شهرستان در جهت جذب گردشگر داخلی و بین‌المللی

- تقویت و افزایش ارائه امکانات در منابع گردشگری با اهمیت

خصوصی و دولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت گردشگری با امتیاز (۱۱,۵۵)، مناسب‌ترین استراتژی توسعه گردشگری شهرستان کازرون پیشنهاد می‌شود.

گرفتن میزان جذابیت و اثربخشی هر یک از ۷ استراتژی پیشنهادی (SO) در رابطه با همه عوامل درون‌زا و برون‌زا در شهرستان کازرون، استراتژی زمینه‌سازی و بهره‌برداری از حمایت‌های بخش‌های

جدول ۴: ماتریس کمی‌سازی برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه گردشگری شهرستان کازرون

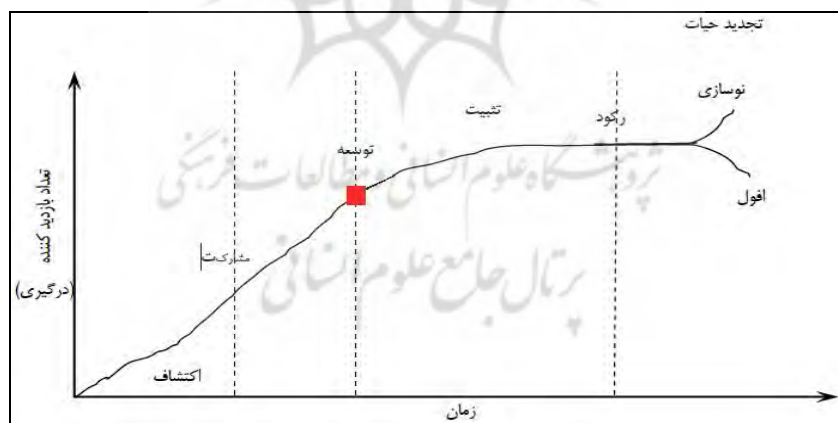
عوامل استراتژیک درونی و بیرونی مؤثر بر توسعه گردشگری شهرستان کازرون	وزن نسبی	راهبرد اول - جذابیت به	راهبرد دوم - جذابیت به	راهبرد سوم - جذابیت به	راهبرد چهارم - جذابیت به	راهبرد پنجم - جذابیت به	راهبرد ششم - جذابیت به	راهبرد هفتم - جذابیت به
S1	۰.۶	۰.۱۲	۰.۱۸	۰.۰۶	۰.۲۴	۰.۳۰	۰.۱۲	۰.۲۴
S2	۰.۶	۰.۰۶	۰.۱۸	۰.۱۲	۰.۱۸	۰.۳۰	۰.۱۸	۰.۱۸
S3	۰.۵	۰.۲۰	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۲۵	۰.۱۰
S4	۰.۵	۰.۲۰	۰.۲۵	۰.۲۰	۰.۲۵	۰.۱۰	۰.۲۵	۰.۲۵
S5	۰.۶	۰.۲۴	۰.۲۴	۰.۱۸	۰.۱۸	۰.۱۲	۰.۲۴	۰.۱۸
S6	۰.۵	۰.۲۰	۰.۱۰	۰.۲۵	۰.۲۵	۰.۰۵	۰.۲۵	۰.۲۰
S7	۰.۵	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۲۵	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۵
S8	۰.۵	۰.۱۵	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۰
S9	۰.۴	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۱۲	۰.۰۴	۰.۱۶	۰.۱۲
S10	۰.۵	۰.۲۰	۰.۱۰	۰.۲۰	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۱۰
S11	۰.۶	۰.۲۴	۰.۱۸	۰.۳۰	۰.۲۴	۰.۱۲	۰.۱۸	۰.۱۸
S12	۰.۶	۰.۱۸	۰.۱۸	۰.۱۸	۰.۱۸	۰.۱۲	۰.۱۸	۰.۱۸
S13	۰.۶	۰.۲۴	۰.۱۸	۰.۱۲	۰.۱۸	۰.۱۲	۰.۲۴	۰.۱۸
S14	۰.۶	۰.۲۴	۰.۲۴	۰.۲۴	۰.۲۴	۰.۱۲	۰.۲۴	۰.۲۴
S15	۰.۶	۰.۱۸	۰.۱۸	۰.۱۲	۰.۱۸	۰.۱۲	۰.۱۸	۰.۱۸
S16	۰.۶	۰.۱۸	۰.۱۸	۰.۲۴	۰.۱۸	۰.۱۲	۰.۲۴	۰.۳۰
S17	۰.۵	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۰۵	۰.۱۵	۰.۲۵
W1	۰.۴	۰.۰۴	۰.۰۸	۰.۰۴	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۰۴
W2	۰.۵	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۱۵	۰.۱۵
W3	۰.۴	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۱۲	۰.۱۲	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۱۲
W4	۰.۵	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۵
W5	۰.۵	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۲۰
W6	۰.۴	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۸
W7	۰.۴	۰.۰۴	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۱۲	۰.۰۴	۰.۰۸	۰.۱۲
W8	۰.۴	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۰۴	۰.۰۸	۰.۱۲
W9	۰.۵	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۰	۰.۱۰	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۵
W10	۰.۵	۰.۱۰	۰.۱۰	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۵
W11	۰.۴	۰.۱۲	۰.۱۶	۰.۱۲	۰.۱۶	۰.۰۸	۰.۰۸	۰.۲۰
W12	۰.۵	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۰
W13	۰.۴	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۰۸	۰.۱۲	۰.۱۲
W14	۰.۵	۰.۱۰	۰.۱۵	۰.۰۵	۰.۱۵	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۰
W15	۰.۵	۰.۰۵	۰.۱۰	۰.۱۰	۰.۱۰	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۱۰
W16	۰.۵	۰.۱۰	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۱۵

.۱۵	.۱۰	.۰۵	.۱۰	.۱۰	.۱۰	.۱۰	.۰۵	W17
.۱۵	.۰۵	.۱۰	.۱۵	.۱۰	.۱۰	.۱۰	.۰۵	W18
۵,۴۸	۴,۸۰	۳,۳۲	۵,۵۵	۴,۶۷	۴,۸	۴,۵۸		امتیاز عوامل داخلی به هر راهبرد
.۱۵	.۱۰	.۲۰	.۱۵	.۱۵	.۱۰	.۱۰	.۰۵	O1
.۱۰	.۱۰	.۱۰	.۲۵	.۱۰	.۱۵	.۱۰	.۰۵	O2
.۲۰	.۱۰	.۱۰	.۲۰	.۱۵	.۱۰	.۱۰	.۰۵	O3
.۱۸	.۱۲	.۱۲	.۱۸	.۱۸	.۱۸	.۱۸	.۰۶	O4
.۲۰	.۱۵	.۱۵	.۲۵	.۲۰	.۲۰	.۲۰	.۰۵	O5
.۱۲	.۱۲	.۰۸	.۱۶	.۱۶	.۱۲	.۱۲	.۰۴	O6
.۲۰	.۱۰	.۰۵	.۱۵	.۱۰	.۱۵	.۱۵	.۰۵	O7
.۱۶	.۱۲	.۰۴	.۲۰	.۲۰	.۱۶	.۱۶	.۰۴	O8
.۲۰	.۱۵	.۱۰	.۲۵	.۲۵	.۱۰	.۱۰	.۰۵	O9
.۱۶	.۱۶	.۰۸	.۱۶	.۱۶	.۱۶	.۱۲	.۰۴	O10
.۱۵	.۱۵	.۱۰	.۲۰	.۱۵	.۲۰	.۱۵	.۰۵	O11
.۲۰	.۱۵	.۰۵	.۲۵	.۱۵	.۱۵	.۲۰	.۰۵	O12
.۲۰	.۱۰	.۰۵	.۲۵	.۱۰	.۲۰	.۱۵	.۰۵	O13
.۲۵	.۱۰	.۰۵	.۲۵	.۱۰	.۱۵	.۱۰	.۰۵	O14
.۲۴	.۱۲	.۱۲	.۱۸	.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۰۶	O15
.۱۵	.۱۵	.۰۵	.۲۰	.۱۰	.۱۵	.۱۵	.۰۵	O16
.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۱۸	.۱۲	.۱۲	.۱۸	.۰۶	O17
.۰۶	.۱۲	.۲۴	.۰۶	.۰۶	.۰۶	.۱۲	.۰۶	T1
.۰۵	.۱۰	.۰۵	.۱۰	.۰۵	.۰۵	.۱۰	.۰۵	T2
.۱۸	.۱۸	.۱۲	.۲۴	.۱۸	.۱۸	.۱۸	.۰۶	T3
.۱۵	.۱۰	.۱۵	.۲۰	.۱۰	.۱۵	.۱۰	.۰۵	T4
.۱۰	.۱۰	.۰۵	.۱۰	.۱۰	.۰۵	.۰۵	.۰۵	T5
.۱۰	.۰۵	.۰۵	.۱۰	.۱۰	.۱۰	.۱۰	.۰۵	T6
.۱۸	.۱۸	.۱۲	.۳۰	.۱۲	.۲۴	.۱۸	.۰۶	T7
.۱۲	.۱۲	.۰۶	.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۰۶	T8
.۱۲	.۱۲	.۰۶	.۱۸	.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۰۶	T9
.۰۶	.۱۲	.۰۶	.۱۲	.۰۶	.۰۶	.۰۶	.۰۶	T10
.۰۶	.۱۲	.۰۶	.۱۲	.۰۶	.۱۲	.۰۶	.۰۶	T11
.۰۶	.۱۲	.۰۶	.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۰۶	T12
.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۰۶	.۰۶	.۱۲	.۰۶	T13
.۲۴	.۱۲	.۰۶	.۲۴	.۰۶	.۱۲	.۱۸	.۰۶	T14
.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۱۸	.۱۲	.۱۲	.۱۲	.۰۶	T15
.۱۸	.۱۲	.۱۲	.۲۴	.۱۲	.۱۲	.۱۸	.۰۶	T16
۴,۸۸	۴,۰۲	۳,۰۶	۶	۴,۰۴	۴,۳	۴,۲۹		امتیاز عوامل خارجی به هر راهبرد
۱۰,۳۶	۸,۸۲	۶,۳۸	۱۱,۵۵	۸,۷۱	۹,۱	۸,۸۷		جمع کل

منبع: یافته های تحلیلی تحقیق، ۱۳۹۳.

هفت مرحله مدل باتلر دو مرحله «اکتشاف» و «درگیری» را به‌طور کامل طی کرده و وارد ابتدای مرحله سوم «مرحله توسعه» شده است. مرحله سوم و مرحله‌ی حساس، مهم و سرنوشت‌سازی است و همان‌طور که از اسمش پیداست مرحله پیشرفت و جهانی‌شدن منطقه‌ی مقصد است که می‌طلبد امکانات لازم برای سلیقه‌های مختلف شناسایی و روی آن‌ها سرمایه‌گذاری شود. تبلیغات مناسب و تأثیرگذار در سطح ملی و فراملی آغاز و بر اساس نیازهای شناسایی شده که به‌وسیله مدل سوات مشخص شده‌اند، اقدامات لازم صورت گیرد؛ که برای این کار راهبردهای لازم برای پیشرفت در گردشگری شهرستان کازرون شناسایی و ارائه گردیده است. لازم به ذکر است که در دو مرحله پیشین یعنی مرحله اول و دوم عوائد آن‌چنانی نصیب مردم شهرستان نشده و فقط با طی مرحله سوم با موفقیت است که گردشگری منبع درآمد مناسب و پایداری خواهد بود. در شکل ۳ مراحل مدل چرخه زندگی مقصد گردشگری در شهرستان کازرون نشان داده شده است:

مراحل مدل چرخه زندگی مقصد گردشگری در شهرستان کازرون: شناسایی جایگاه مقاصد بر اساس مدل چرخه عمر مقاصد گردشگری باتلر به وجود آمار و داده‌های مختلف در یک دوره بسیار طولانی از عمر توسعه گردشگری در مقاصد نیازمند است. اما با توجه به عدم دسترسی به داده‌های آماری موثق و رسمی و همچنین وجود شاخص‌هایی برای شناسایی جایگاه مقاصد در هر مرحله از عمر مقاصد، در این تحقیق تلاش شده است تا به‌شیوه‌ای کیفی به شناسایی جایگاه مقاصد در مدل باتلر پرداخته شود. در ابتدا مشخصات شاخص‌های مراحل چرخه زندگی مقصد گردشگری باتلر را بیان کردیم، سپس به تجزیه و تحلیل این شاخص‌ها در شهرستان کازرون پرداختیم. لازم به ذکر است که جهت فراهم نمودن اطلاعات مورد نیاز برای تحلیل و سنجش چرخه زندگی منطقه مطالعاتی، اقداماتی همانند استخراج شاخص‌ها از ادبیات، گردآوری اطلاعات اسنادی و میدانی انجام گرفته است که در پایان، با توجه به تجزیه و تحلیل‌های صورت گرفته با مدل سوات و باتلر به این نتیجه می‌رسیم که گردشگری در شهرستان کازرون از

شکل ۳: جایگاه شهرستان کازرون در چرخه حیات گردشگری باتلر

ظرفیت‌های بسیار بالا برای رشد و توسعه، تاکنون نتوانسته است به‌صورت شایسته از این وضعیت بهره‌برداری کند و کارنامه‌ی موفق‌تری را در این زمینه از خود برجای بگذارد. بنابراین در این پژوهش با استفاده از مدل برنامه‌ریزی استراتژیک EFAS, IFAS, SWOT وضعیت شهرستان کازرون بررسی شد و نتایج پژوهش نشان داد

نتیجه‌گیری

شهرستان کازرون دارای سابقه تاریخی و فرهنگی و اجتماعی غنی و برخوردار از مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی دارای پتانسیل‌های بالا برای جذب گردشگران خارجی و داخلی است. اما این شهر علی‌رغم داشتن

از حمایت‌های بخش‌های خصوصی و دولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت گردشگری با امتیاز (۱۱،۵۵)، مناسب‌ترین استراتژی توسعه گردشگری شهرستان کازرون پیشنهاد می‌شود. و در رابطه با مدل باتلر هم ارائه امکانات متناسب با مرحله حیات گردشگری به شهرستان پیشنهاد می‌شود.

منابع

۱. تقوایی، مسعود. حسین کیومرثی. ۱۳۹۱. شناسایی و تحلیل قابلیت‌های اکوتوریستی دریاچه کافت‌به روش SWOT. نشریه علمی - پژوهشی جغرافیا و برنامه ریزی، سال ۱۷، شماره ۴۴.
۲. حسین پور، سمیرا. صدرالله طیبی. حسن بهنام مرشدی. ۱۳۹۱. شناخت زیرساخت‌های گردشگری و برنامه‌ریزی در جهت توسعه اقتصادی مطالعه موردی: شهرستان داراب. همایش علمی جغرافیا.
۳. حمزه، فرهاد. فاطمه هادی‌اصل. ۱۳۹۳. ارزیابی جایگاه گردشگری عسلویه در مدل باتلر. اولین همایش ملی توریسم و گردشگری سبز در ایران.
۴. خامدی، مریم. علی‌اصغر رضوانی. ۱۳۹۱. جایگاه گردشگری در باغشهر ابهر. چهارمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری.
۵. رکن‌الدین؛ افتخاری. عبدالرضا مهدوی. ۱۳۸۵. راهکارهای توسعه گردشگری روستایی (نمونه موردی دهستان لواسان کوچک) با استفاده از مدل SWOT. مجله مدرس، شماره ۴۵، تهران.
۶. زیویار، پروانه. سمیه تیموری. مصطفی نوروزی. ۱۳۹۲. امکان‌سنجی صنعت توریسم در شهر خرم‌آباد بر اساس مدل تحلیلی SWOT. فصلنامه جغرافیایی سرزمین، سال دهم، شماره ۳۹.
۷. سرایی، محمدحسین. مسلم شمشیری. ۱۳۹۲. بررسی وضعیت گردشگری در شهر شیراز در راستای توسعه پایدار با استفاده از تکنیک SWOT. جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، سال ۲۴، شماره ۲۱.
۸. شاکری، عباس. فریدون سلیمی. ۱۳۸۵. عوامل موثر بر جذب سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد چابهار و اولویت‌بندی آن‌ها با استفاده از تکنیک ریاضی AHP. پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۱.
۹. صدرموسوی، میرستار. جواد دخیلی‌کهنمویی. ۱۳۸۳. درآمدی بر برنامه‌ریزی تفرجگاه‌های توریستی. نشریه

که، تعداد ۳۴ عامل قوت و فرصت با وزن نسبی ۶/۳۳۴ به‌عنوان مزیت‌ها و تعداد ۳۴ عامل ضعف و تهدید با وزن نسبی ۶/۱۱۵ به‌عنوان محدودیت‌ها و تنگناها، پیش‌روی توسعه گردشگری این شهرستان قرار دارد. نتایج ماتریس کمی (QSPM) شهرستان کازرون نیز نشان می‌دهد مناسب‌ترین استراتژی توسعه گردشگری کازرون، استراتژی SO یا "استراتژی‌های رقابتی-تهاجمی" است و می‌بایست با استفاده از راهبردهای پیشنهادی این استراتژی از نقاط قوت و توانمندی‌های داخلی در جهت بهره‌برداری از فرصت‌های خارجی استفاده شود تا بتوانیم در امر مدیریت گردشگری به رشد، شکوفایی و توسعه پایدار دست یابیم، که در بین ۷ استراتژی آلترناتیو، استراتژی زمینه‌سازی و بهره‌برداری از حمایت‌های بخش‌های خصوصی و دولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت گردشگری، بهینه‌ترین است. در نهایت با توجه به تجزیه و تحلیل‌های صورت گرفته با مدل SWOT و مدل Butler به این نتیجه می‌رسیم که گردشگری در شهرستان کازرون از هفت مرحله مدل باتلر دو مرحله را کامل طی کرده و وارد ابتدای مرحله سوم (مرحله توسعه) شده است که می‌طلبد امکانات لازم برای سلیقه‌های مختلف شناسایی و روی آن‌ها سرمایه‌گذاری شود. بنابراین، نتایج این پژوهش را با تحقیق دیگری که بر روی توسعه گردشگری شهرستان کازرون با استفاده از مدل سوات انجام شده مورد مقایسه قرار داده‌ایم به‌گونه‌ای که این پژوهش وضعیت گردشگری شهرستان را به صورت جامع‌تر و بصورت محسبات کمی و کیفی و تلفیق دو مورد ارزیابی کرد. امید می‌رود با نگاهی عمیق به این واقعیت که رشد سریع صنعت گردشگری در شهرستان کازرون، تغییرات اجتماعی، اقتصادی و محیطی فراوانی را به‌همراه دارد در مباحث و تصمیم‌گیری‌های کلان مدیریتی شهرستان، این امر نیز به یک حوزه مهم مطالعاتی با حضور پژوهشگران و صاحب‌نظران این عرصه مبدل گردد.

پیشنهادها

در رابطه با همه عوامل درون‌زا و برون‌زا در شهرستان کازرون، استراتژی زمینه‌سازی و بهره‌برداری

- مرزی و امنیت؛ چالش‌ها و رهیافت‌ها، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
18. Bramwell. B. and lane, B. 1993. Sustainable tourism: an evolving global approach. *Journal of sustainable tourism*, 1(1): 1-5.
19. Butler. R.W. 2000. Ecotourism - Has it Achieved Maturity or Has the Bubble Burst, Keynote Adress, Pacific Rim Tourism, Rotorua, Zealand.
20. Chiang Lee. Chien, Chun-Ping. Chang, 2008, Tourism development and economic growth: A closer look at panels. *Tourism Management*. 29: 179-190.
21. Darbellay. Frederic, Stock. Mathis, 2011. Tourism as a complex interdisciplinary research object. *Annals of Tourism Research*, 39, 441-458.
22. Miller. G. 2001. The development of indicators for sustainable tourism: results of a Delphi survey of tourism of tourism researchers. *Tourism management*, 22, 351-362.
23. Rivero. Regidor, 2009. Impacts of music festivals on tourists destination image and local community Case Study: Womad and Contempoprane Festivals in Extremadura (Spain). M.A. *European Tourism Management*, Bournemouth University. 1- 21.
24. Woo. Eunju, Kim. Hyelin, Uysal. Muzaffer, 2014. Life satisfaction and support for tourism development. *Annals of tourism research*, 50: 84-97.
25. Yukse, I., and Dagdeviren, M. 2007. Using the Analytic Network Process in A SWOT A nalysis-A Case Study for a Textil Firm. *Journal of Information Sciences*. 177(16): 3364-3382.
26. (<http://www.Kazeroonema.ir>).
27. (UNWTO) World Tourism Organization.
- دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، شماره پیاپی ۱۷، دانشگاه تبریز.
۱۰. صفاری، امیر. عزت‌اله قنواٹی. خدیجه صمیمی‌پور. ۱۳۹۱. شناسایی پهنه‌های مستعد توسعه اکوتوریسم در شهرستان کازرون. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال دوازدهم، شماره ۲۶.
۱۱. ضیایی، محمود. محمود حسن‌پور. ۱۳۹۲. تدوین حوزه‌های راهبردی توسعه مقاصد گردشگری با استفاده از تطبیق تئوریک و کاربردی مدل‌های چرخه حیات مقصد و شاخص رنجش داکسی موردشناسی: مصر، فرحزاد، محمدآباد کوره گز، ابوزید آباد، بند ریگ و عشین، ریگ جن، جندق. جغرافیا و آمایش شهری و منطقه‌ای، شماره ۹.
۱۲. طاهری‌دمنه، محسن. سکینه فرقانی. رضا مستوفی المالکی. ۱۳۸۹. بررسی چالش‌های موجود در صنعت گردشگری شهر شیراز در ارتباط با محدودیت مراکز اقامتی. مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، شماره هشتم.
۱۳. قدمی، مصطفی. ۱۳۹۰. ارزیابی و تدوین استراتژی مقصد در چارچوب توسعه پایدار گردشگری نمونه موردی مطالعه: کلان‌شهر مشهد. مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال سوم، شماره نهم.
۱۴. قنبری، یوسف. حسین کماسی. داود جمینی. آزاده آریان‌پور. ۱۳۹۱. شناسایی و اولویت بندی جاذبه‌های گردشگری شهرستان روانسر بر اساس پتانسیل جذب گردشگر. جغرافیا و پایداری محیط، شماره ۳.
۱۵. مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰. آمار عمومی نفوس و مسکن.
۱۶. مطیعی لنگرودی، سیدحسین. ۱۳۹۰. جغرافیای اقتصادی ایران، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.
۱۷. ملک‌ی، سعید. داود حاتمی. ۱۳۹۱. نقش صنعت گردشگری در توسعه استان سیستان و بلوچستان با استفاده از مدل‌های برنامه‌ریزی مدل باتلر (Butler Model) و سوات (SWOT). همایش ملی شهرهای

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی